

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Chemie a životní prostředí
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_18_17
Pořadí DUMu v sadě	17
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Věra Grimmerová
Datum vytvoření	5. 5. 2013
Jméno autora	Mgr. Věra Grimmerová
E-mail autora	grimmerova@gymjev.cz
Ročník studia	2.
Předmět nebo tematická oblast	Chemie
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Materiál obsahuje prezentaci, která je využitelná ve výuce chemie ve 2. ročníku gymnázia. Inovace: mezipředmětové vztahy s biologií a fyzikou, využití ICT, mediální techniky.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: **CZ.1.07/1.5.00/34.0802**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Chemie a životní prostředí

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kompalniaielektrownia.jpg>, licence PD

Životní prostředí

Hlavní znečišťující faktory

- jsou faktory, které způsobují ohrožení základních životních podmínek člověka – vody, vzduchu a půdy

Autor: Jnn, licence Creative Commons
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hinomisaki91.JPG>,
licence CC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

ZNEČIŠTĚNÍ VODY

1) lokální (místní):

vypouštění odpadních vod
z lidských sídel,
průmyslových podniků,
zemědělských velkochovů

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Water_pollution.jpg, licence PD

2) plošné:

splachy hnojiv,
pesticidů z polí

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Vypouštění tepelně znečištěné vody v San Franciscu

Autor: Dragons flight, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Potrero_Generating_Station_Outflow.jpg,
licence CC

Nečistoty splavované deštěm do řeky - Laplae Uttaradit

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1_8.jpg, licence PD

Voda má schopnost **samočištění**
působením:

a) **chemických faktorů** – kyslík,
minerální částice

b) **fyzikálních faktorů** – záření, teplota

c) **biologických faktorů** – bakterie, řasy,
vodní živočichové, kořeny rostlin

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Biologické znečištění

- znečištění organickými látkami (močůvka, fekálie, silážní šťávy, hnijící organická hmota)
- jejich množství se vyjadřuje jako **BSK5**
= biologická spotřeba kyslíku měřená po dobu 5 dní

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Znečištění hladiny řeky Aa (ve Francii) vrstvou bakterií

Autor: Lamiot, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aa_fond_pollu.jpg,
licence CC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Chemické znečištění

Ropa

- na povrchu vody brání výměně plynů → zhoršené dýchání živočichů
- slepuje peří a srst vodních živočichů
- působí toxicky na organismy
- **1 litr ropy znehodnotí 1 milion litrů vody**
- dostává se do vodních toků přímo (při havárii tankerů) nebo průsakem z půdy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

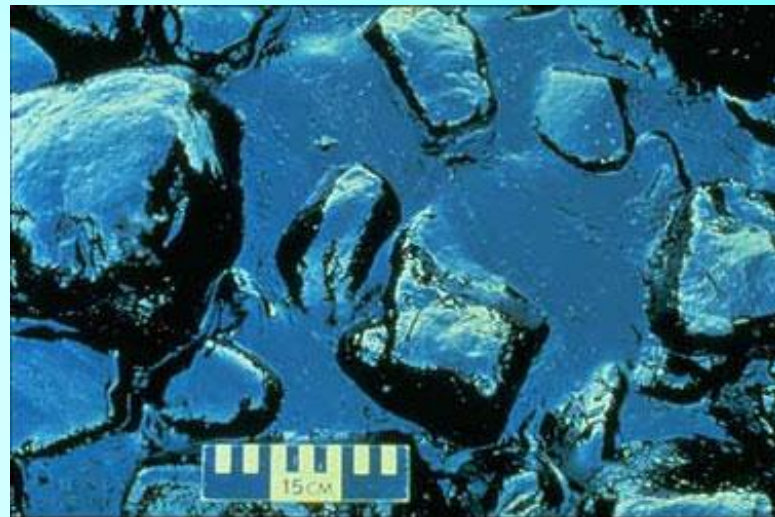
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ropná havárie tankeru Exxon Valdez (1989)

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Exval.jpeg>, licence PD

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:OilPoolFromValdezSpill.jpeg>, licence PD

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:OilCleanupAfterValdezSpill.jpg>, licence PD

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Detergenty

- čisticí a mycí prostředky z průmyslu a domácností
- jedovaté pro vodní organismy → vytváří na vodní hladině pěnu, která brání výměně plynů, odmašťuje peří vodních ptáků

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

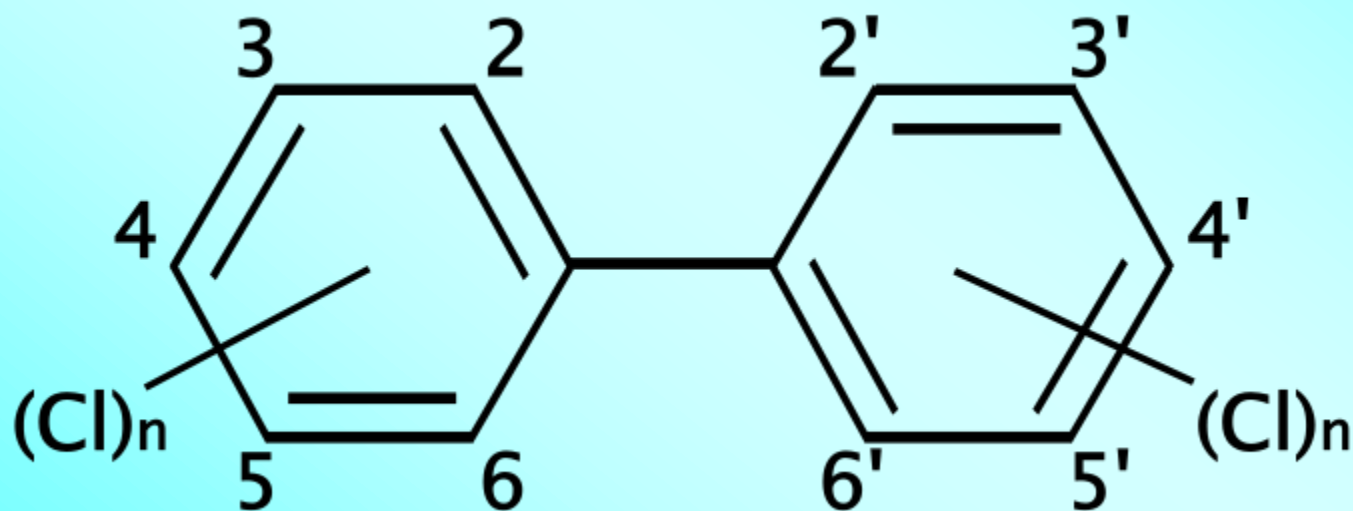

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

PCB (polychlorované bifenyly):

- složité organické látky obsahující vázané atomy chlóru

Autor: D.328, licence Creative Commons

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polychlorinated_biphenyl_structure.svg, licence CC

- donedávna se přidávaly do mazadel, nátěrových hmot, využívaly se jako chladio
- z těchto zdrojů se uvolňují do vzduchu, vody, půdy
- hromadí se v tukové tkáni, do lidského organismu se dostávají jako součást tuků v potravě → poškození kůže, nervové soustavy, imunity, zvýšení hladiny cholesterolu, jsou podezřelé z karcinogenity (= rakovinotvornosti)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Hnojiva a pesticidy

- pronikají do vody splachy z půdy
(v pitné vodě nesmí být více než 50 mg
dusičnanů v 1 litru, u kojenců 15 mg/l,
jinak → cyanóza → modrání rtů,
konečků prstů)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Splavování hnojiv a pesticidů z polí

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Runoff_of_soil_%26_fertilizer.jpg, licence PD

Znečištěná voda způsobuje úhyn organismů...

Autor: Lamiot, licence Creative Commons

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Anguilla_anguillaDead_Deule_citadelle_2002_06_02.jpg, licence CC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Těžké kovy

- z vypouštěných odpadů, vzdušných imisí a splachů z půdy
- hromadí se v tělech ryb a vodních ptáků, odtud se potravním řetězcem dostávají do těla člověka
- lidskou činností se ročně dostává do světových moří přes 2 miliony tun olova a 7000 tun rtuti

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Voda přirozeně zbarvená železem (Rio Tinto ve Španělsku)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:IronInRocksMakeRiverRed.jpg>, licence PD

Fenoly

- vznikají při zpracování ropy
- jsou součástí odpadních vod pocházejících z výroby koksu, svítiplynu
- znehodnocují vodu zápachem a toxicitou

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Fyzikální znečištění

Radioaktivní záření

- pochází z radioaktivních látek z imisí, z hornin a půdy, z těžby a úpravy uranových rud

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Tepelné znečištění:

- odpadní teplo z chladicí vody jaderných a tepelných elektráren a hutí vede ke snížení obsahu O_2 ve vodě, změnám klimatu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Mechanické znečištění:

- kaly z průmyslu, těžby a úpravy nerostů způsobují zanášení vodních toků, ucpávání potrubí, filtrů v úpravnách vod

ZNEČIŠŤOVÁNÍ OVZDUŠÍ

Emise: látky, které se dostávají do ovzduší, pronikají až do výšky 20 km, většina je rozptýlena do výšky 50 m

- **pevné – popílek** (z elektráren, průmyslových podniků),
prach (ze stavebnictví), snižují množství slunečního záření dopadajícího na povrch Země

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- **plynné**

oxid siřičitý SO₂

způsobuje vznik kyselých dešťů →
okyselují vodu, půdu → odumírání nebo
poškození organismů (ryby, lesy
v Krušných horách, Krkonoších)

oxidy dusíku, oxid uhelnatý, chlór

- toxické látky

benzpyren

- z výfukových plynů – karcinogenní
látky

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Imise: látky vznikající vzájemnými reakcemi emisí v ovzduší, dopadají na zemský povrch

Smog: směs pevných, kapalných a plynných částic rozptýlených ve vzduchu

- **kyselý smog (= londýnský):** vzniká spalováním uhlí, obsahuje hlavně SO_2 , popílek s kovy (Be, As, Mo aj.), v roce 1952 zemřelo v Londýně 4000 lidí

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Londýnský smog

Autor: Andrew Dunn, licence Creative Commons
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:LondonSmog.jpg>,
licence CC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- **fotochemický smog:** zdrojem jsou výfukové plyny, obsahuje hl. NO_x, uhlovodíky a ozon

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Autor: Lan 56, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:East_LA_Basin_from_Mulholland.jpg,
licence CC

- **kombinovaný smog:** vzniká kombinací obou předchozích typů, výskyt: Praha, Plzeň

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Důsledky znečištění ovzduší:

- zhoršení vitality živých organismů (včetně člověka), snížená imunita, onemocnění dýchacích cest
- úhyn zvířat, snížení produkce chovných zvířat
- snížení fotosyntézy rostlin, jejich odumírání (jehličnaté lesy)
- urychlování koroze, poškozování nátěrů
- skleníkový efekt
- ozonová díra

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- v určité výšce atmosféry se vytvoří nad povrchem Země souvislá vrstva CO_2 , která dovoluje průnik slunečního záření na povrch Země, ale zabraňuje odražení slunečních paprsků zpět → působí jako skleník (udržuje teplo)
- způsobuje tání ledovců → zvyšování hladiny oceánů → zaplavování pobřeží, úrodných půd → ztráta obživy obyvatelstva, zatopení obydí apod.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Schéma skleníkového efektu

Ozonová díra

- vzniká porušením ozonoféry nebezpečným UV zářením
- ozonoféra = vrstva atmosféry ve výšce 15-35 km, obsahuje vysokou koncentraci ozonu O_3 , zachycuje UV paprsky a jejich působením se rozpadá na O_2 a O (atom O je velmi reaktivní a ihned se slučuje s dalším O za vzniku O_2 nebo s O_2 za vzniku O_3)

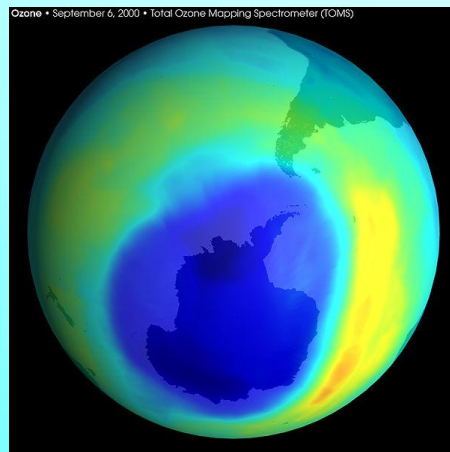
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

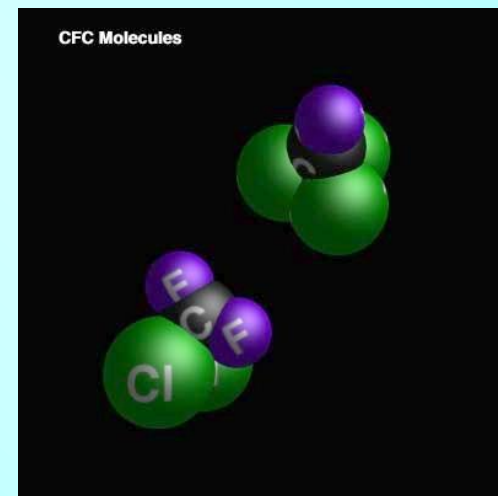
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- **ozonovou díru způsobují freony**
 = organické sloučeniny obsahující atomy Cl a F, jsou součástí sprejů, chladících zařízení, vlivem UV záření se z nich vytrhávají radikály Cl nebo F, které jsou velmi reaktivní, reagují s ozonem a rozkládají jej

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Largest_ever_Ozone_hole_sept2000.jpg, licence PD

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chlorofluorocarbons_\(space-filling_representation\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chlorofluorocarbons_(space-filling_representation).jpg), licence PD

- jejich účinkem dopadá na Zemi větší množství UV paprsků → rakovina kůže, oční choroby, ničí fytoplankton v mořích → ztráta potravy pro vodní živočichy, snižuje výnosy rostlin
- ozonová díra – poprvé zjištěna nad Antarktidou, nyní je i nad severní polokoulí
- síla ozonoféry se měří v **Dobsonových jednotkách (DJ)**:
 $100\text{DJ} = 1\text{mm tloušťky O}_3$

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

ZNEČIŠTĚNÍ PŮDY

Minerální hnojiva

mají za následek:

- **nerovnoměrný růst rostlin**
- **poškození hemoglobinu** (dusičnany se navazují na hemoglobin místo kyslíku, vzniká methemoglobin → nebezpečné zejména u kojenců, protože vzniká cyanóza)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- **eutrofizace vod** = přemnožují se řasy a sinice → vodní květ (způsobuje alergie, kožní choroby), dochází k prudkému poklesu kyslíku ve vodě → úhyn ryb

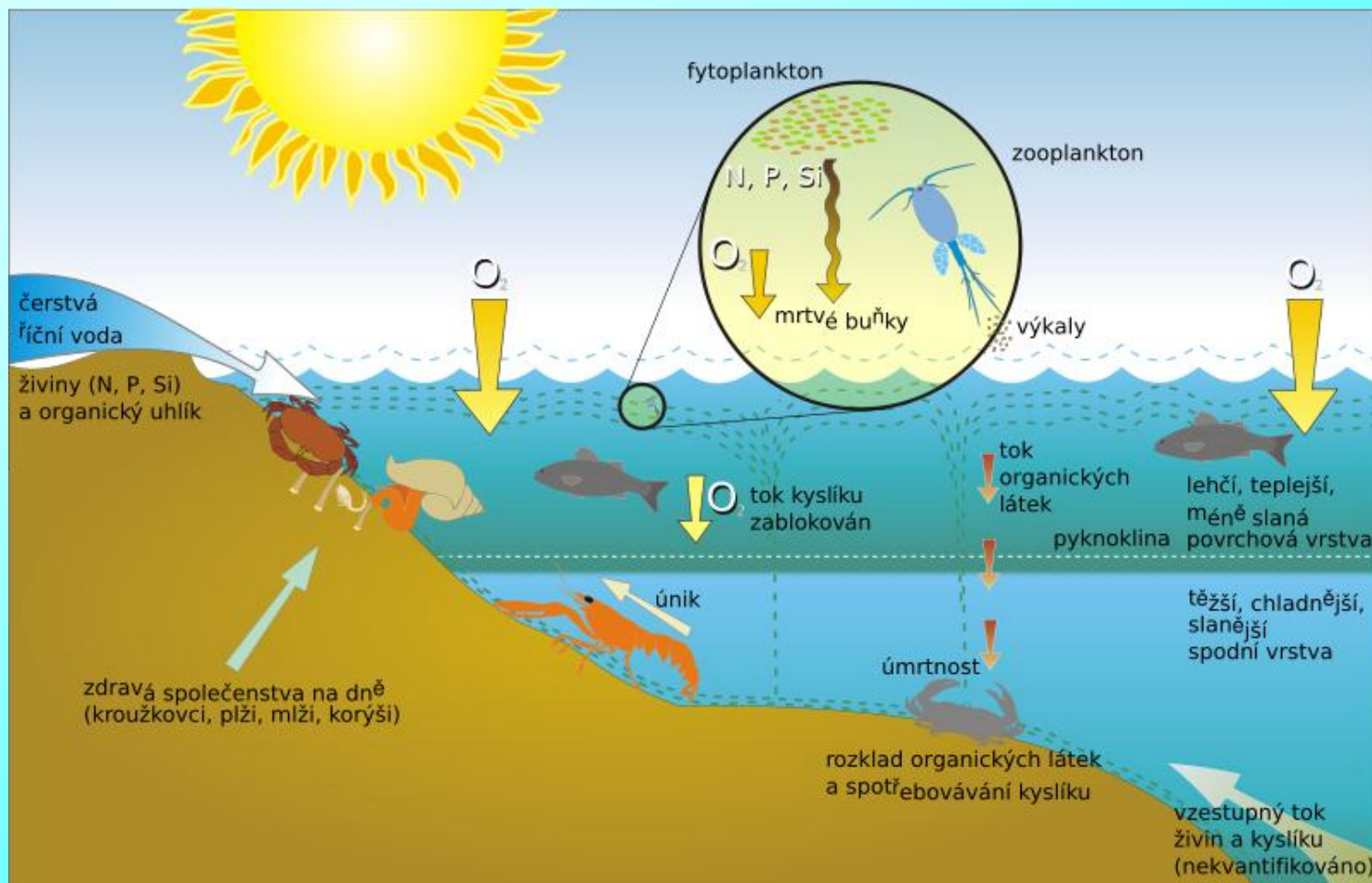

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pesticidy:

- př. DDT, HCH (hexachlorcyklohexan), organofosfáty
- hromadí se v organismech (rostlina → králík → člověk), nedají se úplně odbourat → rodí se handicapované děti

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Eroze:

- rozrušování a odnos půdy působením vody a větru
- je způsobena odlesňováním používáním těžké a nevhodné mechanizace

Autor: Slimejs, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eroze_u_Prerova_nad_Labem.jpg,
licence CC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

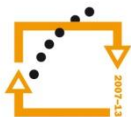
Ekologické katastrofy

- rozsáhlá poškození velkých úseků biosféry

př. havárie tankerů, ropných vrtů,
požáry naftových polí, lesní požáry,
havárie chemických továren,
kácení tropických pralesů

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Znečištěné pobřeží po hurikánu Katrina

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Katrina-14629.jpg>, licence PD

Globální problémy lidstva

- týkají se celého světa (= globální)
- ohrožují samotnou existenci člověka
- příkladem jsou: potravinová krize
v rozvojových zemích, surovinová krize
→ nebezpečí vyčerpání zdrojů, energetická
krize, problém války a míru, konflikt se
životním prostředím (ohrožení základních
podmínek pro existenci člověka – vody,
vzduchu, půdy)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

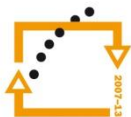
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení problémů:

- regulace porodnosti, netradiční zdroje výživy
- omezení spotřeby neobnovitelných zdrojů surovin a jejich recyklace
- využívání zdrojů energie méně zatěžujících ŽP
- ekologické chování

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ohrožování živé přírody

1. Chemizace: používání zvýšeného množství uměle vyrobených látek (umělá vlákna, saponáty, ropné produkty, pesticidy, hnojiva, léčiva, barviva) → jejich zbytky se dostávají do těl organismů a hromadí se v nich

2. Radioaktivita: jaderné výbuchy, havárie jaderných elektráren, likvidace jaderných paliv → rakovinová onemocnění, genetické mutace

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

3. Hluk: zdroje: průmysl, doprava, stavebnictví .... → poškození sluchu, nervozita, stres, psychické problémy

4. Zvyšování odpadu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ochrana ŽP a řešení ekologických problémů

V ČR je ochrana ŽP a přírody zaznamenána v **Ústavě** a v **Listině základních práv a svobod**.

Jejím úkolem je **zajišťovat obnovu a udržení přírodní rovnováhy v krajině a ochranu přírodních hodnot a krás:**

- ochranou druhů (zaměřuje se na druhy ohrožené vyhoubením)
- šetrným hospodařením s přírodními zdroji

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Na území ČR žije dnes přes 30 000 druhů živočichů a roste přes 2000 druhů vyšších rostlin.

Ohrožené druhy jsou zapsány v tzv. **Červených knihách**. Provádí se kontroly obchodu s ohroženými druhy (opice, papoušci, nosorožci aj.)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- **Reintrodukce** = navrácení vyhubených druhů na původní místa, př. rys na Šumavu, bobr do jižních Čech
- **Introdukce** = zavádění nových druhů do míst, kde nežily (nežádoucí), může dojít k přemnožení a vytlačení původních druhů, k zavlečení chorob atd.,
př. zavlečení králíka do Austrálie.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Příklady chráněných druhů:

Rostliny: bledule letní, koniklec jarní

Živočichové: rak kamenáč, zmije obecná, čolek velký, vlk, sokol stěhovavý

Houby: hřib královský, lanýž letní

Příklady silně ohrožených druhů:

Rostliny: koniklec luční, leknín bílý, tis červený, kosatec trávolistý, rosnatka okrouhlolistá

Živočichové: škeble rybničná, čolek obecný, mlok skvrnitý, skokan zelený, vydra říční, čáp černý

Houby: klouzek žlutavý

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zákon o ochraně přírody a krajiny

- vymezuje zásady obecné ochrany přírody
- zásady ochrany dřevin a povolení k jejich kácení
- registruje významné krajinné prvky
- vymezuje chráněná území, druhy organismů, ochranu jeskyň, paleontologických nálezů
- uplatnění zákona podrobněji specifikuje:
Vyhláška o ochraně přírody a krajiny

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Chráněná území

1) velkoplošná:

a) národní park:

KRNAP – Krkonošský
národní park

NPŠ – Národní park
Šumava

NP Podyjí

NP České Švýcarsko

b) chráněná krajinná oblast CHKO:

např. CHKO Šumava,
Křivoklátsko,
Třeboňsko, Pálava,
Beskydy

Autor: Jitka Erbenová, licence Creative Commons

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cedule_NP_%C4%8Cesk%C3%A9_%C5%A0v%C3%BDcarsko.jpg, licence CC

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

2) maloplošná:

a) národní přírodní rezervace:

Boubínský prales, Černé a Čertovo jezero, Lednické rybníky, Praděd, Rašeliniště Jizery

b) přírodní rezervace:

Prachovské skály

c) národní přírodní památky:

Babiččino údolí, Pravčická brána

d) přírodní památky

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam použité literatury a pramenů:

- Čásky,J. – Kopřiva,J. a kol.: Chemie pro III. ročník gymnázií. Praha: SPN, 1986. 256 s. ISBN 80 – 04 -24922 -1
- Kislinger,F. – Laníková,J. – Šlégl,J.: Biologie IV. (Základy ekologie). Klatovy: 1994. 86 s.
- Jelínek, J. – Zicháček,V.: Biologie pro gymnázia. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1998. 531 s. ISBN 80-7182-070-9
- Kislinger,F. – Laníková,J. – Šlégl,J.: Ekologie. Praha: Fortuna, 2002. 160 s. ISBN 80-7168-828-2
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kompalniaielektrownia.jpg>, licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Jnn, licence Creative Commons
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hinomisaki91.JPG>, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Water_pollution.jpg, licence PD (cit. 5. 5. 2013)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Autor: Dragons flight, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Potrero_Generating_Station_Outflow.jpg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B3%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1_8.jpg, licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Lamiot, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aa_fond_pollu.jpg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Exval.jpeg>, licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:OilPoolFromValdezSpill.jpeg>, licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:OilCleanupAfterValdezSpill.jpg>, licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: D.328, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polychlorinated_biphenyl_structure.svg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Runoff_of_soil_%26_fertilizer.jpg,
licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Lamiot, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Anguilla_anguillaDead_Deule_citadelle_2002_06_02.jpg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:IronInRocksMakeRiverRed.jpg>,
licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Andrew Dunn, licence Creative Commons
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:LondonSmog.jpg>, licence CC
(cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Lan 56, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:East_LA_Basin_from_Mulholland.jpg,
licence CC (cit. 5. 5. 2013)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Autor: Antonín Slejška, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Schema_sklenikovy_efekt.gif, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Largest_ever_Ozone_hole_sept2000.jpg, licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chlorofluorocarbons_\(space-filling_representation\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chlorofluorocarbons_(space-filling_representation).jpg), licence PD (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Hans Hillewaert, český překlad: Michal Mañas, licence Creative Commons
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Scheme_eutrophication_cs.svg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- Autor: Slimejs, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eroze_u_Prerova_nad_Labem.jpg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Katrina-14629.jpg>, licence PD (cit. 5. 5. 2013)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Autor: Jitka Erbenová, licence Creative Commons
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cedule_NP_%C4%8Cesk%C3%A9_%C5%A0v%C3%BDcarsko.jpg, licence CC (cit. 5. 5. 2013)
- Ostatní necitované objekty (užité v tomto DUM) jsou dílem autora.
- Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.
- Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ